

Türkiye’de Mesleki Eğitimde Yatay Beceri Uyumsuzluğu Üzerine Bir İnceleme

Burcu Karaca¹

Özet

Bu çalışma, Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam süreçlerini yatay beceri uyumsuzluğu çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Yatay beceri uyumsuzluğu, bireylerin eğitim aldıkları alanlarla çalıştıkları işlerin içerik açısından örtüşmemesi durumunu ifade etmekte olup, eğitim–istihdam ilişkisinin etkinliğini değerlendirmede önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir. Çalışmada, mesleki ve teknik ortaöğretim ile ön lisans düzeyinde mesleki eğitim alan mezunların istihdam yapıları, mezuniyet alanı–iş uyumu ve mezun–sektör eşleşme sorunları analiz edilmiştir.

Araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan mezun izleme raporları ile Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden yararlanılmış; mesleki eğitim mezunlarının alan içi ve alan dışı istihdam oranları nicel göstergeler üzerinden değerlendirilmiştir. Bulgular, mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının önemli bir bölümünün mezuniyet alanları dışında istihdam edildiğini ve bu durumun yatay beceri uyumsuzluğunun yapısal bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. Benzer biçimde, ön lisans mezunları açısından da eğitim–istihdam uyumunun alanlar ve cinsiyetler itibarıyla farklılaştığı; özellikle sosyal ve beşeri alanlarda uyumun sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda, mesleki eğitim müfredatlarının iş gücü piyasasında ortaya çıkan değişen beceri gereksinimleriyle daha güçlü biçimde uyumlaştırılması, mezun izleme mekanizmalarının etkinleştirilmesi ve eğitim ile istihdam arasındaki bağın güçlendirilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

1 Dr., ORCID: 0000-0002-8186-3937

Giriş

İş gücü piyasasında eğitim ile istihdam arasındaki uyum yalnızca bireylerin çalışma hayatındaki konumlarını değil, aynı zamanda ekonomik verimliliği ve beşeri sermayenin etkin kullanım düzeyini de doğrudan etkilemektedir. Özellikle mesleki ve teknik eğitim sistemleri, bireyleri belirli meslek alanlarına yönelik bilgi ve becerilerle donatarak iş gücü piyasasına hazırlamayı hedeflemekte; bu yönüyle eğitim–istihdam ilişkisinin en görünür kurumsal bileşenlerinden birini oluşturmaktadır. Ancak eğitim sürecinde edinilen niteliklerin mezuniyet sonrası istihdam edilen işlerle örtüşmemesi, mesleki eğitimin işlevselliğine ilişkin önemli soru işaretlerini beraberinde getirmektedir.

Bu çerçevede literatürde yatay beceri uyumsuzluğu, bireyin eğitim aldığı alan ile çalıştığı işin içerik, görev ve beceri gereklilikleri bakımından örtüşmemesi durumunu ifade etmektedir. Eğitimle kazanılan alan-öзgü bilgi ve becerilerin iş yaşamında yeterince değerlendirilememesi, bireyler açısından ücret düzeyi, iş tatmini ve istihdam sürekliliği üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bununla birlikte, söz konusu uyumsuzluk yalnızca bireysel refah kaybıyla sınırlı kalmamakta; toplumsal düzeyde beşeri sermayenin etkin kullanılmasını engelleyerek ekonomik maliyetler yaratmaktadır (Mahuteau vd., 2013; Somers vd., 2018).

Mesleki eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki bu kopukluk, nitelikli iş gücü arzının sürdürülebilir biçimde oluşturulmasını güçleştirmekte ve sektörlerin ihtiyaç duyduğu beceri setleri ile mezun profilleri arasındaki farkı derinleştirmektedir. Bu durum, işletmelerin işbaşı eğitimleri ve yeniden beceri kazandırma süreçleri için ek zaman ve maliyet üstlenmesine yol açmakta; dolayısıyla üretkenlik kayıplarını da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle mesleki eğitim programlarının piyasanın güncel ve değişen taleplerine uyumlu hâle getirilmesi, teknolojiyle bütünleşik bir yapıda yeniden tasarlanması ve kurumsal iş birliklerinin güçlendirilmesi, iş gücü piyasasının uzun vadeli sürdürülebilirliği açısından giderek daha kritik bir gereklilik hâline gelmektedir (Atabay Kuşçu, 2020: 13).

Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretim ile meslek yüksekokulları, iş gücü piyasasına ara eleman yetiştiren temel kurumsal yapılar olarak öne çıkmaktadır. Buna karşın, mevcut veriler mezunların önemli bir bölümünün eğitim aldıkları alanlarla doğrudan ilişkili olmayan işlerde istihdam edildiğini göstermektedir. Bu durum, mesleki eğitim ile sektörler arasındaki eşleşmenin zayıflığını ve yatay beceri uyumsuzluğunun yapısal bir sorun niteliği taşıdığını düşündürmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de mesleki eğitimin istihdamla olan ilişkisini yatay beceri uyumsuzluğu çerçevesinde ele alarak,

mezun-sektör eşleşme sorununu nicel göstergeler üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

1. Beceri Uyumsuzluğun Kavramsal Çerçevesi

Beceri uyumsuzluğu, bireylerin sahip oldukları bilgi, yetkinlik ve deneyimlerin, işin gerektirdiği beceri düzeyini karşılamadığı durumları ifade eder. Çalışanın işe girişte taşıdığı beceriler ile işin talep ettiği nitelikler arasındaki dengesizlik bu uyumsuzluğun temel kaynağını oluşturur. Ancak literatürde kavramın çerçevesi tam olarak standartlaşmamış olup, uyumsuzluğun niteliğine ilişkin ayrımlar örneğin hangi durumun eğitimle, hangisinin mesleki uzmanlıkla ilişkili olduğu uygulamada değerlendirmeyi güçleştirmektedir. Bu nedenle beceri uyumsuzluğunu anlamlandırmak için türlerinin net biçimde ortaya konması önem taşır (Rodrigue vd. 2022: 4; Cedefob, 2010a: 12).

Bu noktada beceri uyumsuzluğunun tek boyutlu bir olgu olmadığı farklı biçimlerde ortaya çıkabildiği görülmektedir. İş gücü piyasasında bireylerin eğitim düzeyi, uzmanlık alanı ve işlerin talep ettiği nitelikler arasında çeşitli uyumsuzluklar yaşandığı için kavramın alt türlerinin açık şekilde sınıflandırılması önemlidir. Bu doğrultuda, kavramın daha anlaşılır hale gelmesi amacıyla Tablo 1’de beceri uyumsuzluğunun temel türlerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Beceri ve Nitelik Uyumsuzluğu Türleri

Uyumsuzluk Türü	Kısa Açıklama
Beceri yetersizliği / fazlalığı	İşverenlerin talep ettiği belirli becerilerin çalışanlarda yeterince bulunmaması veya tam tersine, çalışanların sahip olduğu becerilerin işin gerekliliklerinden daha fazla olması durumudur.
Beceri uyumsuzluğu (boşluğu)	Bir görev ya da pozisyon için gerekli görülen beceri düzeyi ile çalışanın mevcut beceri seviyesinin örtüşmemesi; yani işin gerekleri ile bireysel beceri kapasitesi arasında fark bulunmasıdır.
Dikey nitelik uyumsuzluğu	Çalışanın eğitim düzeyi veya formel yeterliliğinin işin gerektirdiği seviyeye göre daha yüksek ya da daha düşük olmasıdır.
Yatay nitelik uyumsuzluğu	Bireyin eğitim aldığı alan veya uzmanlık türünün çalıştığı işin içerik ve gereklilikleriyle uyuşmaması; yani alan uyumsuzluğudur.
Aşırı / eksik eğitim durumu	Bireyin aldığı toplam eğitimin işin gerektirdiği öğrenim süresinden fazla ya da daha az olmasıdır.
Aşırı / eksik yeterlilik	Çalışanın sahip olduğu bilgi ve becerilerin işin talep ettiğiinden daha yüksek ya da daha düşük seviyede olması, yani iş için fazla nitelikli ya da yetersiz kalmasıdır.

Kaynak: (ILO, 2013:24; Karaca, 2025: 126).

Tablo 1’de görüldüğü üzere, çalışanların sahip oldukları eğitim düzeyi ile işlerin gerektirdiği eğitim koşulları karşılaştırılmaktadır. Bir pozisyonun gerektirdiği eğitimle uyumlu olan bireyler ‘uygun eşleşme’ olarak değerlendirilirken, işin talep ettiğiinden daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olanlar ‘aşırı eğitilmiş’, daha düşük düzeyde kalanlar ise ‘yetersiz eğitilmiş’ olarak sınıflandırılmaktadır (ILO, 2013: 24).

Yatay uyumsuzluk, bireyin eğitim sürecinde uzmanlaştığı alan ile istihdam edildiği işin içerik açısından örtüşmemesini ifade etmektedir. Bu tür bir uyumsuzluk, bireyin sahip olduğu meslekî bilgi ve becerilerin çalışma yaşamında etkin biçimde kullanılmasını güçleştirmekte ve zamanla bu becerilerin işlevselliğini yitirmesine yol açabilmektedir. Bazı alanlar arasında sınırlı düzeyde ortak beceriler bulunsa da, bu kesişmeler çoğu durumda yeterli olmamakta; hatta bazı alanlar arasında neredeyse hiçbir örtüşme bulunmamaktadır (Mahuteau vd. 2013: 1–5).

Bu bağlamda, iş gücü arzı ile işgücü talebi arasındaki uyum, yalnızca bireysel istihdam sonuçları açısından değil, ekonomik sistemin bütünü açısından da kritik bir öneme sahiptir. Eğitim alanı ile çalışılan iş arasındaki uyumsuzluk, birey düzeyinde işsizlik riskinin artması, ücret kayıpları ve iş tatminsizliği gibi sonuçlar doğururken; toplumsal düzeyde beşeri sermayenin etkin kullanılmasını sınırlamaktadır. Eğitim yüksek maliyetli bir yatırım olduğundan, bu yatırımın toplumsal getirisi ancak kazanılan bilgi ve becerilerin iş gücü piyasasında karşılık bulduğu ölçüde artmaktadır. Dolayısıyla eğitim–istihdam uyumunun zayıflaması, beşeri sermayenin etkin kullanımını engelleyen temel ve yapısal bir sorun olarak değerlendirilmektedir (Somers vd. 2018: 2).

2. Türkiye’de Mesleki Eğitim, İş gücü Piyasası ve Yatay Beceri Uyumsuzluğu

2.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu

Mesleki eğitim, toplumda ihtiyaç duyulan donanımlı teknik iş gücünü yetiştirmeyi amaçlayan ve bireylere belirli mesleklere yönelik bilgi, beceri ile uygulama yetkinlikleri kazandıran bir öğrenim süreci olarak ifade edilir. Bu süreç, hem toplumsal hedeflere hem de iş gücü piyasasının taleplerine uygun şekilde bireyleri mesleğin gerektirdiği niteliklerle donatmayı hedefler (Atabay Kuşçu, 2020; 15).

Mesleki eğitim, günümüz eğitim sistemlerinin tamamında kritik bir öneme sahiptir. Ülkelerin gelişmesi, refah düzeyinin artırılması ve nitelikli iş gücü ile ara eleman ihtiyacının karşılanmasında mesleki eğitimin rolü büyüktür.

Bu çerçevede mesleki eğitim; gençlere gerekli bilgi, beceri ve çalışma alışkanlıklarını kazandırarak onları iş hayatına hazırlamakta, aynı zamanda iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine önemli katkılar sağlamaktadır (Alp, 2023: 32).

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayısı ile mezun sayıları, bu eğitim türüne yönelik ilginin ve talebin belirleyici göstergeleri arasında yer almaktadır. Aynı şekilde bu alandaki öğretmen sayısı ile okul ve kurum sayılarındaki değişim, mesleki ve teknik eğitimin etkinliğini artırmaya yönelik çabalar ve eğitim kalitesini iyileştirme yönündeki politikalar hakkında önemli ipuçları sunmaktadır (MEB, 2018: 35).

Tablo 2. Türkiye’de Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Ortaöğretime Ait Okul, Öğretmen, Şube, Öğrenci ve Mezun Olan Öğrenci Sayısı (2016-2024).

Öğrenim Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen			Şube	Öğrenci			Mezun		
		Toplam	Erkek	Kadın		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
2016-2017	5.851	185988	94780	91208	158350	2713530	1493693	1219837	505261	254991	250270
2017-2018	6.066	188390	95051	93339	112889	2614785	1396674	1218111	495858	252531	243127
2018-2019	6.264	195959	99043	96916	108405	2389260	1351618	1047642	455323	235125	220196
2019-2020	6.121	193717	97788	95929	102306	2218088	1276204	941884	481270	253700	227570
2020-2021	6.096	192916	96952	95964	92870	2398519	1400998	997521	472554	250045	222509
2021-2022	6.043	195718	97745	97973	92923	2450995	1459764	991231	430261	224735	205526
2022-2023	6.021	195475	97285	98190	91731	2351933	1396370	955583	334880	181601	153279
2023-2024	5.997	200247	98676	101571	92186	2268779	1346028	922751			

Kaynak: (MEB. 2023/2024 İstatistik Raporu).

Yukarıdaki Tablo 2’de Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretime ilişkin olarak okul, öğretmen, şube, öğrenci ve mezun sayılarının yıllar içindeki değişimini göstermektedir. 2016-2017’de 5.851 olan okul sayısı, 2023-2024’te 5.997’ye ulaşmıştır. Öğretmen sayısı aynı dönemde 185.988’den 200.247’ye artmış, özellikle kadın öğretmen sayısındaki artış dikkat çekicidir. Şube sayısı ise 158.350’den 92.186’ya gerilemiştir. Öğrenci sayısı

2.713.530’dan 2.268.779’a düşerken, mezun sayısında dalgalanmalar yaşanmış ve 2022-2023’te 334.880’e kadar gerilemiştir. Genel olarak öğretmen sayısı artarken, öğrenci ve şube sayılarında azalma gözlenmektedir; buna rağmen Türkiye, mesleki eğitime yönelim açısından uluslararası karşılaştırmalarda üst sıralarda yer almaktadır.

Tablo 3. 2023 Yılına Ait Bazı Ülkelerin Mesleki Eğitim Sayısındaki Öğrenci Sayısı

Ülke	Alt Orta- Öğretim Toplam	Üst Ortaöğretim Toplam	Üst Ortaöğretim Erkek	Üst Ortaöğretim Kadın	Ortaöğretim Sonrası /	Kısa Döngülü Üçüncül Eğitim
AB (27)	373.899	3.799.893	1.990.947	1.770.898	154.299	292.584
Belçika	-	165.409	95.647	69.762	47.259	-
Bulgaristan	2.330	161.470	89.511	71.959	3.070	-
Çekya	5.583	314.477	207.190	107.287	29.116	-
Danimarka	-	53.180	32.107	21.073	13.063	-
Almanya	148.348	3.138.000	1.836.541	1.301.459	173.487	-
Estonya	-	14.917	7.459	7.458	986	657
Kıbrıs	-	1.509	1.179	330	165	-
Yunanistan	-	35.746	24.139	11.607	6.324	13.773
İspanya	18.557	427.219	241.479	185.740	1.355	44.280
Fransa	-	749.790	373.837	375.953	68.129	-
İtalya	-	276.042	155.970	120.072	1.014	33.723
Hırvatistan	-	76.738	41.943	34.795	726	3.612
Letonya	1.198	16.722	10.865	5.857	624	-
Litvanya	-	15.729	10.360	5.369	517	843
Macaristan	1.080	166.226	98.252	67.974	9.791	12.143
Malta	-	6.557	3.796	2.761	1.307	-
Hollanda	54.766	498.738	315.700	183.028	8.890	-
Avusturya	-	125.755	64.009	61.746	19.133	-
Polonya	-	611.319	417.417	193.902	19.287	31.617
Portekiz	-	69.086	40.661	28.425	8.254	4.123
Romanya	-	233.614	128.422	105.192	9.829	13.840
Slovenya	6.240	62.826	35.662	27.164	8.891	-
Slovakya	-	52.276	33.888	18.388	12.187	-
Finlandiya	-	121.711	56.622	65.089	459	-
İsveç	-	31.870	17.764	14.106	32.402	-
Türkiye	-	2.351.933	1.396.370	955.563	1.283	2.647.054

Kaynak: (Eurostat, Vocational education statistics, 2023).

Yukarıda verilen Tablo 3’de Türkiye’nin ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitimde öğrenci sayısını ve cinsiyet dağılımını, AB ve diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak sunmaktadır. Karşılaştırmalar UNESCO’nun Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED)’ne dayanmaktadır. Buna göre; alt ortaöğretim Türkiye’de 5–8. sınıfları, üst ortaöğretim ise lise

düzeyini (9–12. sınıflar) kapsarken, kısa döngülü üçüncül eğitim ön lisans programlarına karşılık gelmektedir (YÖK, 2013; Eurostat, 2023).

Tablo, 2023 yılında Türkiye’de mesleki eğitimin ağırlıklı olarak ortaöğretim düzeyinde yoğunlaştığını ve bu yönüyle AB ortalamasından belirgin biçimde ayrıştığını göstermektedir. Türkiye’de mesleki eğitimdeki öğrencilerin önemli bir bölümü ortaöğretimde yer alırken, ortaöğretim sonrası ve kısa çevrimli mesleki programların payı oldukça sınırlıdır. Buna karşılık AB ülkelerinde mesleki eğitimin yalnızca ortaöğretimle sınırlı kalmadığı; özellikle kısa çevrimli ve ortaöğretim sonrası programların istihdamla daha doğrudan bağlantılı biçimde yaygınlaştığı görülmektedir. Bu karşılaştırma, Türkiye’de mesleki eğitimin yapısal olarak erken yaşta yoğunlaştığını, ancak yaşam boyu öğrenme ve iş gücü piyasasına geçişi destekleyen ileri mesleki eğitim kanallarının görece zayıf kaldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, mesleki eğitim mezunlarının istihdam uyumu ve beceri eşleşmesi sorunlarının nedenlerini anlamak açısından kritik bir bulgu sunmaktadır.

Verilere göre Türkiye, üst ortaöğretimde 2,3 milyon öğrenci ile en kalabalık ülkelerden biridir; öğrencilerin %42,2’si erkek, %33,2’si kadındır. Kısa döngülü eğitimde tüm öğrenciler okul temelli eğitime devam etmektedir. Türkiye’de toplam 2,4 milyon öğrenci mesleki eğitim programlarına kayıtlıdır ve bu katılım büyük ölçüde okul temelli gerçekleşmektedir. Bu durum, Türkiye’nin AB ülkelerine benzer şekilde mesleki eğitime alt ve üst ortaöğretim düzeyinde yoğunlaştığını ve kısa döngülü yükseköğretimde de okul bazlı modeli benimsediğini göstermektedir.

Aşağıda yer alan Tablo 4’de, mesleki ve teknik ortaöğretimde alan bazında öğrenci yoğunluğunu, bu alanların toplam içindeki oranlarını ve ilgili sektörlerdeki çalışan sayılarıyla karşılaştırmalı durumunu ortaya koyarak, eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki yapısal uyumu değerlendirmeye imkân tanımaktadır. Bu bağlamda tablo, mesleki eğitim alanlarının tercih edilme düzeyi ile istihdamın sektörel dağılımı arasındaki ilişkiyi daha ayrıntılı biçimde analiz etmeye olanak sağlamaktadır.

Tablo 4. Türkiye’de Lise Düzeyinde Mesleki Eğitim Alan Öğrenci Sayıları ve İlgili Sektörlerde Çalışan Sayılarının Karşılaştırılması (İlk 19 Alan)

Alan	Öğrenci Sayısı	Yüzde Oranı	Çalışan Sayısı
Elektrik Elektronik Teknolojisi	173.386	11.99%	729.706
Bilişim Teknolojileri	163.976	11.34%	368.485
Sağlık Hizmetleri	140.615	9.73%	647.958
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	100.841	6.98%	104.368
Muhasebe ve Finansman	94.397	6.53%	1.794.827
Yiyecek İçecek Hizmetleri	93.772	6.49%	2.028.902
Makine ve Tasarım Teknolojileri	75.486	5.22%	906.972
Güzellik Hizmetleri	73.444	5.08%	143.477
Motorlu Araçlar Teknolojisi	72.267	5%	363.73
Metal Teknolojisi	44.515	3.08%	423.255
Mobilya ve İç Mekân Tasarımı	40.584	2.81%	469.192
Moda Tasarım Teknolojileri	35.394	2.45%	1.085.716
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı	32.476	2.25%	1.303.433
Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	27.961	1.93%	467.023
Adalet	27.412	1.90%	165.142
Grafik ve Fotoğraf	23.366	1.62%	64.671
Kimya Teknolojisi	20.544	1.42%	278.151
İnşaat Teknolojisi	19.561	1.35%	2.029.551
Pazarlama ve Perakende	17.307	1.20%	2.880.514

Kaynak: (MEB. <https://meslekiegitimharitasi.meb.gov.tr/alanbilgi.php>).

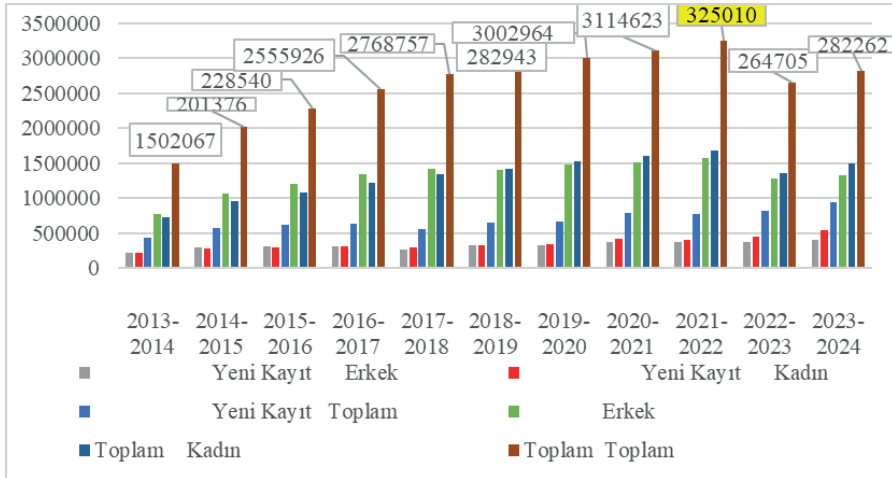
Yukarıda yer alan Tablo 4’de Türkiye’de lise düzeyinde mesleki eğitim alan öğrenci sayıları ile bu öğrencilerin alanlara göre dağılımını, ilgili sektörlerdeki çalışan sayılarıyla karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktadır. Elektrik-elektronik, bilişim teknolojileri ve sağlık hizmetleri öğrenci

yoğunluğunun en yüksek olduğu alanlar arasında yer alırken; muhasebe ve finansman, yiyecek-içecek hizmetleri, inşaat ile pazarlama-perakende gibi istihdam kapasitesi görece yüksek sektörlerde öğrenci oranlarının daha sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir.

Bu tablo, mesleki eğitimin alanlara göre dağılımının iş gücü piyasasının sektörel yapısıyla tam olarak örtüşmediğini ortaya koymakta ve mesleki eğitimin yalnızca ortaöğretim düzeyiyle sınırlı ele alınmasının yeterli olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda, ortaöğretimde kazanılan mesleki bilgi ve becerilerin geliştirilerek istihdama daha etkin biçimde aktarılmasında lise sonrası mesleki eğitim kurumları ön plana çıkmaktadır. Bu kurumlar arasında yer alan meslek yüksekokulları, mesleki eğitim sürecinin devamlılığını sağlayan ve iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli ara elemanların yetiştirilmesinde önemli bir işlev üstlenmektedir.

Yükseköğretim sistemi içinde yaygın bir kurumsal yapı sergileyen meslek yüksekokulları, mesleki ve teknik eğitim sisteminin temel bileşenlerinden biri olarak işlev görmektedir. Ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim ile lisans düzeyindeki eğitim arasında tamamlayıcı bir rol üstlenen bu kurumlar, bireylerin edindikleri mesleki bilgi ve becerileri ileri düzeyde geliştirmelerine olanak tanıyarak eğitim ile istihdam arasındaki geçiş sürecini güçlendirmektedir (Şahin ve Fındık, 2008: 69–70).

Grafik 1. Yıllara Göre Meslek Yüksekokulu Öğrenci Sayısı (Cinsiyete Göre ve Toplam Dağılımı)

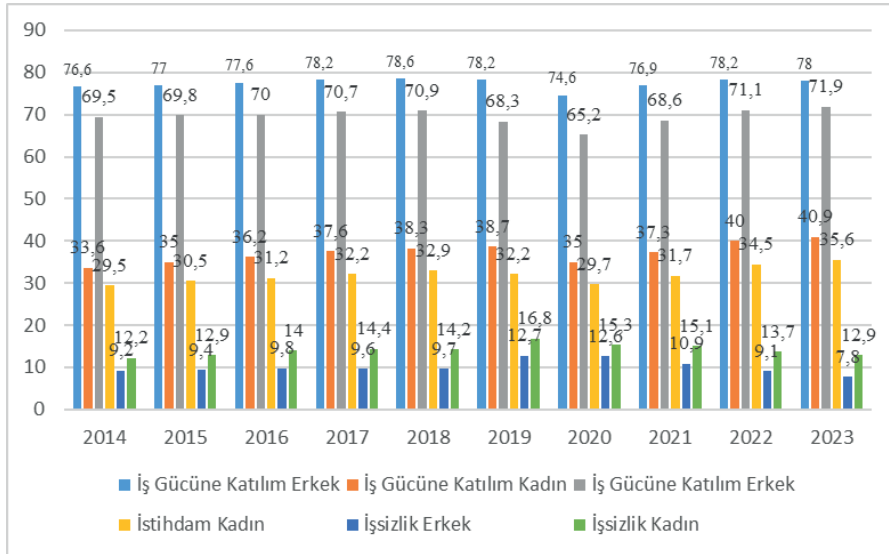
Kaynak: (YÖK YBYS; 2013-2024. <https://istatistik.yok.gov.tr>).

Yukarıda yer alan Grafik 1’de, 2013–2014 ile 2023–2024 dönemleri arasında meslek yüksekokullarındaki toplam ve yeni kayıtlı öğrenci sayılarının cinsiyete göre dağılımını göstermektedir. Toplam kayıt sayısı yıllar içinde düzenli artarak yaklaşık 1,5 milyondan 2,8 milyona yükselmiştir. Erkeklerin kayıt oranı tüm dönem boyunca kadınlardan daha yüksek seyretmiş; kadın katılımı artmasına rağmen cinsiyet farkı kapanmamıştır. Yeni kayıtlar toplam sayılara kıyasla daha düşük olmakla birlikte her iki cinsiyet için de artış eğilimi göstermektedir. Özellikle 2020–2021 döneminde belirgin bir yükseliş görülürken, son yıllarda artış hızının yavaşladığı dikkat çekmektedir. Genel olarak, kayıtlı öğrenci sayısı artarken cinsiyete dayalı dengesizliğin devam ettiği anlaşılmaktadır.

2.2. Türkiye’de Mesleki Eğitimin İş gücü Piyasasındaki Rolü

Türkiye’de mesleki eğitimin alanlara göre dağılımı incelendiğinde, öğrenci tercihlerinin belirli sektörlerde yoğunlaştığı; buna karşılık iş gücü piyasasında istihdam kapasitesi yüksek olan bazı alanların yeterince karşılık bulmadığı görülmektedir. Bu durum, mesleki eğitimin istihdam yapısıyla ne ölçüde örtüştüğü ve sektörlerin nitelikli iş gücü ihtiyacını karşılama düzeyinin sorgulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu bölümde, Türkiye iş gücü piyasasının genel yapısı ve iş gücü profili ele alınacak; iş gücüne katılım oranı, istihdam ve işsizlik oranları ile eğitim durumuna göre iş gücüne katılım göstergeleri incelenerek mesleki eğitimin iş gücü piyasasındaki rolü analiz edilecektir.

Grafik 2. Türkiye İş gücü İstatistikleri (2014-2023).

Kaynak: (TÜİK İş gücü İstatistikleri, 2023).

Grafik 2’de 2014–2023 döneminde Türkiye’de iş gücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranlarının cinsiyete göre seyrini ortaya koymaktadır. Buna göre erkeklerin iş gücüne katılım oranı tüm dönem boyunca yüksek ve görece istikrarlı bir yapı sergilerken (%74–78 bandı), kadınların iş gücüne katılım oranı daha düşük olmakla birlikte zaman içinde artış eğilimi göstermektedir. Özellikle 2021 sonrasında kadınların iş gücüne katılımında belirgin bir yükseliş dikkat çekmektedir.

İstihdam oranları açısından da benzer bir tablo görülmektedir. Erkeklerde istihdam oranı kadınlara kıyasla oldukça yüksek seyrederken, kadın istihdamının yıllar içinde kademeli olarak arttığı ancak cinsiyetler arası farkın devam ettiği anlaşılmaktadır. 2020 yılında her iki cinsiyette de istihdam oranlarının gerilemesi, COVID-19 pandemisinin iş gücü piyasası üzerindeki olumsuz etkisini yansıtmaktadır.

İşsizlik oranları incelendiğinde ise kadınların işsizlik oranlarının erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte son yıllarda her iki cinsiyette de işsizlik oranlarında düşüş eğilimi göze çarpmaktadır. Genel olarak grafik, Türkiye iş gücü piyasasında cinsiyete dayalı yapısal farklılıkların sürdüğünü, kadınların iş gücüne katılım ve istihdam düzeylerinde artış yaşansa da erkeklerle aradaki farkın hâlen belirgin olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Eğitim Düzeylerine Göre İş Gücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları (2020- 2023).

	İş gücüne katılım oranı (%)					İstihdam oranı (%)					İşsizlik oranı (%)				
Yıllar	Okur-yazar olmayanlar	Lise altı eğitilmişler	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yüksek-öğretim	Okur-yazar olmayanlar	Lise altı eğitilmişler	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yüksek-öğretim	Okur-yazar olmayanlar	Lise altı eğitilmişler	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yüksek-öğretim
2020	14.7	43.9	49.4	61.6	74.7	13.3	38.3	41.7	52.7	65.1	9.2	12.7	15.5	14.3	12.8
2021	15.6	45.5	52.0	63.9	76.5	14.3	40.5	44.7	55.6	67.0	8.2	11.1	14.1	12.9	12.4
2022	16.8	46.6	55.5	66.7	77.3	15.7	42.3	48.4	59.1	68.6	6.2	9.2	12.7	11.3	11.3
2023	16.0	45.9	56.2	67.6	77.4	15.2	42.1	49.4	60.7	69.8	5.1	8.1	12.1	10.1	9.8

Kaynak: (TÜİK, İşgücü İstatistikleri; 2023).

Yukarıda verilen Tablo 5’de, 2020–2023 döneminde eğitim düzeylerine göre iş gücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranlarının nasıl bir görünüm sergilediğini ortaya koymaktadır. 2023 yılı verilerine göre iş gücüne katılım oranı en yüksek grup, %77,4 ile yükseköğretim mezunlarıdır. Eğitim seviyesi yükseldikçe iş gücüne katılımın arttığı görülmekte; mesleki ya da teknik lise mezunları %67,6 ile bu grubu izlemektedir. Okur-yazar olmayanlarda ise katılım oranı oldukça düşük olup %16,0 düzeyindedir.

İstihdam oranları da benzer bir eğilim göstermektedir. Yükseköğretim mezunları %69,8 ile en yüksek istihdam oranına sahipken, mesleki ve teknik lise mezunları (%60,7) genel lise mezunlarının (%49,4) üzerinde yer almaktadır. Lise altı eğitimlilerde istihdam oranı %42,1’e, okur-yazar olmayanlarda ise %15,2’ye kadar düşmektedir.

İşsizlik oranları incelendiğinde, yükseköğretim mezunlarında %9,8, mesleki ve teknik lise mezunlarında %10,1 ve genel lise mezunlarında %12,1 düzeyinde olduğu görülmektedir. Okur-yazar olmayanlarda iş gücüne katılımın sınırlı olması nedeniyle işsizlik oranı %5,1 olarak gerçekleşmiştir. Genel değerlendirme, eğitim düzeyi yükseldikçe iş gücüne katılım ve istihdamın arttığını, buna karşılık işsizlik oranlarının gerilediğini göstermektedir. Bu bulgular, eğitimin iş gücü piyasası üzerindeki etkisini ortaya koymakla birlikte, lise düzeyinde mesleki eğitim geçmişinin bu sonuçları nasıl şekillendirdiğinin ayrıca incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda Tablo 5 ‘de, 15–34 yaş grubundaki bireylerin en son tamamladıkları eğitim düzeyine göre lise aşamasında mesleki eğitim alma durumlarını göstermektedir.

Tablo 6. En Son Tamamlanan Eğitim Düzeyine Göre Bireylerin Lise Düzeyinde Mesleki Eğitim Geçmiş (15-34 Yaş, 2024).

İşgücü Durumu	Toplam	Lise Mezunu – Genel Lise	Lise Mezunu – Mesleki/ Teknik Lise	2-3 Yıllık Yüksekokul – Genel Lise	2-3 Yıllık Yüksekokul – Mesleki/ Teknik Lise	4 Yıllık ve Üzeri – Genel Lise	4 Yıllık ve Üzeri – Mesleki/ Teknik Lise
Toplam	9 436	4 991	3 333	1 078	1 455	3 367	919
İşgücü	6 334	2 724	2 378	796	1 165	2 814	754
İstihdam	5 479	2 322	2 089	670	997	2 487	656
İşsiz	855	402	289	126	167	327	99
İşgücüne dâhil olmayanlar	3 102	2 267	954	282	290	553	164
İşgücüne katılma oranı (%)	67.0	55.0	71.0	74.0	80.0	84.0	82.0
İstihdam oranı (%)	58.0	47.0	63.0	62.0	69.0	74.0	71.0
İşsizlik oranı (%)	13.0	15.0	12.0	16.0	14.0	12.0	13.0

Kaynak: (TÜİK, İşgücü Piyasasında Gençler, 2024).

Yukarıda yer alan Tablo 6’da, mesleki ve teknik lise eğitimi almanın iş gücü piyasası sonuçlarını değerlendirmek amacıyla, bireylerin en son tamamladıkları eğitim düzeyine göre lise aşamasında mesleki eğitim geçmişini göstermektedir. Bulgular, mesleki eğitimin iş gücüne katılım ve istihdam açısından önemli bir avantaj sağladığını ortaya koymaktadır. Lise düzeyinde meslek lisesi mezunları, genel lise mezunlarına kıyasla hem iş gücüne katılımda (%71’e karşı %55) hem de istihdamda (%63’e karşı %47) daha yüksek oranlara sahiptir. Benzer biçimde, ön lisans düzeyinde de meslek lisesi kökenlilerin iş gücüne katılım (%80) ve istihdam (%69) oranları genel lise çıkışlıların üzerinde seyretmektedir.

Buna karşılık lisans ve üzeri eğitim düzeyinde genel lise kökenli mezunlar, iş gücüne katılım (%84) ve istihdam (%74) açısından meslek lisesi kökenlilere göre sınırlı bir üstünlük göstermektedir. İşsizlik oranları incelendiğinde ise en yüksek oranın ön lisans mezunu ve genel lise çıkışlı gençlerde (%16), en düşük oranın ise meslek lisesi mezunları ile dört yıllık üniversite mezunu genel lise çıkışlılarda (%12) görüldüğü anlaşılmaktadır. Genel olarak sonuçlar, meslek liselerinin lise ve ön lisans düzeylerinde iş gücüne geçişi hızlandırdığını, lisans düzeyinde ise genel liselerin görece bir avantaj sunduğunu ortaya koymaktadır.

2.3. Mesleki Eğitimde Yatay Beceri Uyumsuzluğu

Yatay beceri uyumsuzluğu, bireylerin eğitim aldıkları alanlar dışında ya da bu alanlarla sınırlı düzeyde ilişkili sektörlerde istihdam edilmesini ifade etmekte olup, bu kavram önceki bölümlerde kuramsal çerçevesiyle ele alınmıştır. Bu alt bölümde ise mezunların aldıkları mesleki eğitimin çalıştıkları işlerle yatay düzeyde ne ölçüde örtüştüğü incelenmektedir. Bu durum, okul-müfredat-işgücü piyasası arasındaki eşleşme sorunlarının somut bir yansıması niteliği taşımaktadır.

Nitekim Türkiye’de mesleki eğitim ve öğretim sisteminin temel sorunlarından biri, mezunların eğitim aldıkları alanlarla uyumlu işlerde istihdam edilme oranlarının sınırlı düzeyde kalmasıdır. Bu sınırlılık, mesleki eğitim mezunları açısından yatay beceri uyumsuzluğunu yaygın bir olgu hâline getirmektedir. Her ne kadar Türkiye’de mesleki eğitim ile iş gücü piyasası arasındaki ilişkinin çeşitli boyutları literatürde ele alınmış olsa da, mezunların mezuniyet alanlarıyla doğrudan ilişkisi olmayan işlerde istihdam edilme nedenlerine odaklanan çalışmaların görece sınırlı kaldığı görülmektedir (Suna vd. 2020: 935).

Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) tarafından SGK verilerine dayalı olarak yürütülen bir araştırmada, 2008–2014 döneminde meslekî ve teknik ortaöğretim mezunlarının mezuniyet alanlarında ve alan dışındaki istihdam durumlarına ilişkin bulgular elde edilmiştir. Bulgular, mezunların önemli bir bölümünün mezuniyet alanları dışında istihdam edildiğini göstermektedir. Özellikle matbaa teknolojisi alanında alan dışı istihdam oranının yüksekliği (%57,20), bu alanda kazandırılan becerilerin iş gücü piyasasında sınırlı karşılık bulduğuna işaret etmektedir. Buna karşılık, kendi alanında çalışma oranı yüzde 10’un üzerinde olan alanların uçak bakım, pazarlama ve perakende, laboratuvar hizmetleri ve eğlence hizmetleri ile sınırlı kalması, alan bazında mezun-sektör eşleşmesinin zayıflığını ortaya koymaktadır. Ayrıca birçok meslek alanında mezuniyet alanında çalışma oranının yüzde 5’in altında olması, mezunların büyük ölçüde aldıkları eğitimle doğrudan ilişkili olmayan işlerde çalıştıklarını göstermektedir (MEB, 2018: 58).

Bu bulgular, meslekî ve teknik ortaöğretim mezunlarının eğitim aldıkları alanlarla uyumlu işlerde istihdam edilme düzeyinin, yatay beceri uyumsuzluğunun değerlendirilmesinde temel bir gösterge olduğunu ortaya koymaktadır. Mezuniyet alanı ile çalışılan iş arasındaki uyum, meslekî eğitimin işgücü piyasasıyla ne ölçüde örtüştüğünü göstermektedir. Bu çerçevede, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen 2020 yılı meslekî ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının izlenmesi (e-mezun) araştırması

verilerine dayanan Tablo 7’de, mezunların çalıştıkları işlerin mezun oldukları alanla uyum düzeylerini nicel olarak sunmaktadır.

Tablo 7. Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Mezunlarında Alan-İş Uyumu

Yapılan İşin Mezun Olunan Alan/Dalla İlgisi	Frekans (f)	Oran (%)
Tamamen ilgili	3.787	40,46
Kısmen ilgili	2.045	21,84
Tamamen ilgisiz	3.529	37,70
Toplam	9.361	100,00

Kaynak: (MEB, 2020: 31).

Tablo 7’de sunulan bulgular, meslekî ve teknik ortaöğretim mezunlarının eğitim-istihdam uyumunun sınırlı düzeyde gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Mezunların yalnızca yüzde 40,46’sının eğitim aldıkları alanla tamamen uyumlu bir işte çalışması, meslekî eğitimin doğrudan iş gücü piyasasına aktarımında önemli bir kayıp alanı bulunduğunu göstermektedir. Buna karşın, mezunların yüzde 21,84’ünün mezun oldukları alanla kısmen ilgili işlerde istihdam edilmesi, yatay beceri uyumsuzluğunun özellikle alanlar arası geçiş yoluyla telafi edilmeye çalışıldığını düşündürmektedir. Tamamen ve kısmen ilgili kategoriler birlikte değerlendirildiğinde, mezunların yüzde 62,30’unun eğitim aldıkları alanla belirli ölçüde ilişkili işlerde çalıştığı görülmektedir.

Ancak mezunların yüzde 37,70’inin eğitim aldıkları alanla tamamen ilgisiz işlerde istihdam edilmesi, meslekî eğitim sisteminde yatay beceri uyumsuzluğunun yapısal bir sorun olmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır. Bu oran, mezuniyet alanı ile çalışma alanı arasındaki kopukluğun hem bireysel beşeri sermaye kaybına hem de sektörler açısından verimlilik kaybına yol açtığını göstermektedir. Bu bulgular, mezunların sahip oldukları meslekî beceriler ile çalıştıkları işlerin gerektirdiği beceriler arasında önemli bir uyumsuzluk bulunduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, söz konusu sonuçlar meslekî ve teknik ortaöğretimde eğitim-istihdam ilişkisinin zayıf olduğunu ve yatay beceri uyumsuzluğunun özellikle alan dışı istihdam yoluyla derinleştiğini ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede, ön lisans mezunlarının eğitim aldıkları alanlarla uyumlu meslek gruplarında istihdam edilme oranları, yatay beceri uyumsuzluğunu değerlendirmede temel göstergelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Tablo 8’de, 2022–2024 dönemine ilişkin veriler üzerinden ön lisans mezunlarının eğitim-istihdam uyumunu alan ve cinsiyet bazında ortaya koymakta; böylece

meslekî eğitimden iş gücü piyasasına geçişte gözlenen alan dışı istihdam eğilimini ve mezun-sektör eşleşme sorununu nicel olarak desteklemektedir.

Tablo 8. Ön Lisans Mezunlarının Eğitim Alanlarıyla Uyumlu Bir Meslek Grubunda Çalışma Oranı (2022–2024) (%)

Eğitim ve Öğretim Alanları	2022			2023			2024		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Sanat ve Beşeri Bilimler	39,6	35,3	43,0	33,6	22,9	41,3	31,4	23,5	37,5
Sosyal Bilimler, Gazetecilik ve Enformasyon	8,0	6,7	9,6	8,1	6,8	9,7	8,0	6,4	10,1
İş, Yönetim ve Hukuk	65,2	55,2	74,3	65,6	55,1	74,9	64,8	53,8	74,6
Doğa Bilimleri, Matematik ve İstatistik	48,4	51,2	41,7	44,3	47,2	38,2	44,0	46,5	38,7
Bilişim ve İletişim Teknolojileri	25,0	29,0	13,6	26,6	30,4	15,1	27,3	30,9	15,7
Mühendislik, İmalat ve İnşaat	58,3	62,4	36,4	59,5	63,6	38,0	60,0	64,1	38,8
Tarım, Ormancılık, Balıkçılık ve Veterinerlik	14,5	14,9	13,7	16,8	17,6	15,6	17,4	17,8	16,8
Sağlık ve Refah Hizmetleri	50,2	44,3	52,2	45,4	36,7	48,1	44,5	35,6	47,4
	57,8	60,5	53,4	57,8	60,3	53,8	59,1	61,4	55,2

Kaynak: (TÜİK, Yükseköğretim İstihdam Göstergeleri, 2024).

Tablo 8’de yer alan veriler, eğitim–istihdam uyumunun alanlara ve cinsiyete göre önemli farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. İş, yönetim ve hukuk alanı, her üç yılda da en yüksek uyumlu istihdam oranına sahip olup, bu alanda kadın mezunların oranının erkeklerden daha yüksek olması, kadın istihdamının eğitimle daha güçlü bir eşleşme sergilediğine işaret etmektedir. Mühendislik, imalat ve inşaat alanında uyumlu istihdam oranları artış eğilimi göstermekle birlikte, erkeklerin oranının kadınlardan belirgin biçimde yüksek olması, bu alanın cinsiyet temelli bir işgücü yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

Bilişim ve iletişim teknolojileri alanında uyumlu istihdam oranları düşük düzeylerde seyretse de dönem boyunca kademeli bir artış gözlenmektedir. Ancak kadınların bu alandaki sınırlı temsili, dijital ekonomide ortaya çıkan yeni beceri gereksinimlerine erişimde toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin sürdüğüne işaret etmektedir. Sanat ve beşeri bilimler ile sağlık ve refah

alanlarında uyumlu istihdam oranlarının zaman içinde gerilemesine karşın, kadınların bu alanlardaki uyum oranları erkeklerden daha yüksektir.

Sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanı ise tüm dönemler boyunca en düşük uyumlu istihdam oranına sahip alan olarak öne çıkmakta; bu durum, yatay beceri uyumsuzluğunun bu alanda daha belirgin olduğunu göstermektedir. Tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında uyumlu istihdam oranları düşük olmakla birlikte istikrarlı bir artış eğilimi sergilerken, hizmetler alanında uyumlu istihdam oranları görece yüksek düzeyde olup özellikle 2024 yılında artış göstermiştir; bu alanda erkeklerin oranı kadınlardan yüksektir.

Tablo 8, genel olarak değerlendirildiğinde, sunulan bulgular yatay beceri uyumsuzluğunun alanlara ve cinsiyete göre farklılaştığını göstermektedir. Teknik ve uygulamalı alanlarda eğitim–istihdam uyumu görece daha yüksek iken, sosyal ve beşeri alanlarda mezun–sektör eşleşmesinin daha sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu durum, mesleki eğitim müfredatlarının iş gücü piyasasının değişen ihtiyaçlarıyla daha güçlü biçimde uyumlaştırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır

Sonuç

Mesleki ve teknik eğitimin iş gücü piyasasındaki işlevi, yalnızca mezunların istihdama katılım düzeyleriyle değil, aynı zamanda eğitim yoluyla edinilen bilgi ve becerilerin çalışma hayatında ne ölçüde karşılık bulabildiğiyle değerlendirilmelidir. Mezuniyet alanı ile çalışılan iş arasındaki uyum düzeyi, mesleki eğitimin beşeri sermaye üretme kapasitesinin ve sektörel ihtiyaçlara yanıt verme gücünün önemli bir göstergesidir. Bu bağlamda, mesleki ve teknik eğitim mezunlarının alan içi ve alan dışı istihdam dağılımları, yatay beceri uyumsuzluğunun boyutlarını ortaya koyan temel bir analiz çerçevesi sunmaktadır.

Bu çalışma, Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam süreçlerinde yatay beceri uyumsuzluğunun yaygın ve kalıcı bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Ortaöğretim ve ön lisans düzeyinde mesleki eğitim alan bireylerin iş gücü piyasasına katılım ve istihdam oranları genel lise mezunlarına kıyasla görece yüksek olsa da, mezuniyet alanı ile çalışılan iş arasındaki uyumun sınırlı kaldığı görülmektedir. Özellikle mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının önemli bir kısmının alan dışı işlerde istihdam edilmesi, mesleki eğitimin sektörel karşılığının zayıf olduğuna işaret etmektedir.

Alan bazlı değerlendirmeler, bazı meslek alanlarında mezun–sektör eşleşmesinin görece güçlü olduğunu; buna karşılık birçok alanda mezunların

büyük ölçüde eğitimleriyle doğrudan ilişkili olmayan işlere yöneldiğini göstermektedir. Bu durum, yatay beceri uyumsuzluğunun yalnızca bireysel tercihlerden değil aynı zamanda eğitim planlaması ile iş gücü piyasası talepleri arasındaki yapısal uyumsuzluktan kaynaklandığını ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede, mesleki eğitimin istihdamla daha güçlü ve sürdürülebilir biçimde bütünleşebilmesi için öncelikle eğitim programlarının sektörel dönüşümleri dikkate alacak şekilde düzenli ve esnek biçimde güncellenmesi gerekmektedir. Ayrıca, mezunların istihdam durumlarını ve alan uyumlarını izlemeye yönelik mezun izleme sistemlerinin etkinliğinin artırılması, eğitim–istihdam ilişkisine dair kanıta dayalı politika geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bununla birlikte, işyeri temelli öğrenme modellerinin yaygınlaştırılması, sektör temsilcilerinin müfredat geliştirme süreçlerine daha aktif katılımının sağlanması ve lise sonrası mesleki eğitim kanallarının güçlendirilmesi, mezun–sektör eşleşmesini iyileştirebilecek temel politika araçları arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak, mesleki eğitimin istihdamla daha güçlü biçimde örtüşebilmesi için eğitim programlarının sektörel ihtiyaçlarla daha dinamik biçimde güncellenmesi, mezun izleme sistemlerinin etkinleştirilmesi ve lise sonrası mesleki eğitim kanallarının güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Aksi hâlde, mesleki eğitim yoluyla kazanılan beşeri sermayenin etkin kullanımı sınırlı kalacak ve yatay beceri uyumsuzluğu, Türkiye işgücü piyasasında yapısal bir sorun olarak varlığını sürdürmeye devam edecektir.

Kaynakça

- Atabay Kuşçu, R. (2020). Geleceğin İstihdamında Mesleki Eğitim. S. Öz, F. S. Onursal & N. C. Uca (Ed.), *Dijital Gelecekte Mesleklerin Ve Sektörlerin Dönüşümü*, 13-39. Hiper yayın.
- CEDEFOP (2010a). *The Skill Matching Challenge: Analysing Skill mismatch and Policy Implications* Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- CEDEFOP (2010b). *Skills Supply and Demand in Europe: Medium-term Forecast up to 2020*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Centre for the Development of Vocational Training. (2016). *Skill shortage and surplus occupations in Europe: CEDEFOP insights into which occupations are in high demand – and why*. CEDEFOP briefing note. CEDEFOP.
- Eurostat (2021). *Vocational_education_statistics*. <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics>.
- Eurostat (2023). (Upper) Secondary and Post-Secondary Non-Academic Education
(<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/tr/national-education-systems/turkiye/genel-ust-ortaogretim-organlenmesi>).
- Eyüp, B. (2013). Eğitim-İstihdam İlişkisinin Teorik Çerçevesi ve Güncel. *İşkur Eğitim ve İstihdam*. 38-43. <https://media.iskur.gov.tr/15356/istihdam-da-3i-sayi-8.pdf>
- Hanushek, E. A., Schwerdt, G., Woessman, L., & Zhang, L. (2017). General education, vocational education, and labor-market outcomes over the life-cycle. *The Journal of Human Resources*, 52(1), 48–87.
- ILO (2013). *Global Employment Trends For Youth 2013. A generation at risk*.
- ILO (2014). *Skills mismatch in Europe*. Statistics Brief.
- ILO, (2014a); *Skills Mismatch in Europe: Statistics Brief*, Department of Statistics, Geneva: International Labour Office Publications, 2014, s.5.
- Karaca, B. (2025). *Türkiye’de Dijital Dönüşüm Farkındalığının İş Gücü Ve İstihdam Yönüyle Mesleki Eğitim Beklentileri: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Örneği*, Doktora Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurnaz Baltacı, I. , Özyayın, M.M. 2020 *Eğitimin İşgücü Piyasasındaki Rolü Çerçevesinde Uyumsuz*
- Eşleşme Olgusu: Türkiye İşgücü Piyasasına İlişkin Talep Yönlü Bir Değerlendirme, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(1), 313-336

- Mahuteau, S., Mavromaras, K., Sloane, P., & Wei, Z. (2013). Horizontal and Vertical Educational Mismatch and Wages. National Institute of Labour Studies (s. 1-28). Adelaide, South Australia: Flinders University.
- MEB. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Raporu (2018).
https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_no1_turkiyede_mesleki_ve_teknik_egitimin_gorunumu.pdf
- MEB (2020). Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi (E-Mezun) 2020 Yılı Raporu. <https://emezun.meb.gov.tr/document/2020Y%C4%B1%C4%B1E-MezunRaporu.pdf>
- Ozer, M., & Suna, H. E. (2020). The linkage between vocational education and labor market in Turkey: Employability and skill mismatch. *Kastamonu Education Journal*, 28(2), 558–569.
- Ozer, M. (2020b). The contribution of the strengthened capacity of vocational education and training system in Turkey to the fight against COVID-19. *Journal of Higher Education*, 10(2), 134–140.
- Özer, M. (2018). Mesleki ve teknik eğitimde 2023 eğitim vizyonu ve yeni hedefler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 425.
- Özer, M. (2019). Background of problems in vocational education and training and its road map to solution in turkey’s education vision 2023. *Journal of Higher Education and Science*, 9(1), 1.
- Rodrigue S. Kaki, Rodrigue C. Gbedomon, Fréjus S. Thoto, Donald M. Houessou, Kisito Gandji & Augustin K. N. Aoudji (2022): Skills mismatch in the agricultural labour market in Benin: vertical and horizontal mismatch, *International Journal of Lifelong Education*.
- Schweri, J., Eymann, A., & Aepli, M. (2019). Horizontal mismatch and vocational education. Swiss Leading House on Economics of Education, Firm Behavior and Training Policies, Swiss State Secretariat for Education, Research, and Innovation
- Somers, M. A., Cabus, S. J., Groot, W., & van den Brink, H. M. (2018). Horizontal mismatch between employment and the field of education: Evidence from a systematic literature review. TIER Working Paper Series No 16/02. Maastricht: Top Institute for Evidence Based Education Research.
- Suna, H. E., Tanberkan, H., Eroğlu, E., Özer, M., & Gür, B. S. (2020). Horizontal skills mismatch in vocational education in Turkey: The reasons for out-of-field employment. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 40, 931–955. <https://doi.org/10.26650/SJ.2020.40.2.0101>

- Şahin, İ., ve Fındık, T., (2008). Türkiye de Mesleki ve Teknik Eğitim Mevcut Durum Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(3), 65-86.
- TÜİK (2023). İşgücü İstatistikleri, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Is-gucu-Istatistikleri-2023>
- TÜİK (2023). İş gücü İstatistikleri Mikro Veri Seti Labour Force Statistics Micro Data Set 2023 /<https://www.tuik.gov.tr/media/microdata/pdf/isgucu.pdf>.
- TÜİK. (2024). İş gücü İstatistikleri.<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Istihdam,-Issizlik-ve-Ucret-108>
- YÖK-Dünya Bankası MYO Geliştirme Projesi, (1984), Ankara
- YÖK, MEB-YÖK MYO Program Geliştirme Projesi, (2002), Ankara.
- YÖK. (2024). 2023-2024 Yükseköğretim İstatistikleri Bülten. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

